

4

Landenspel 'light'

35–45 minuten

KORTE OMSCHRIJVING WERKVORM

Eerst leg je aan de hand van een PowerPointdia uit wat het begrip 'rechtsstaat' inhoudt en aan welke kenmerken een land moet voldoen om een rechtsstaat te zijn. Vervolgens spelen de leerlingen een landenspel. Hierin vormen groepjes leerlingen de regeringen van verschillende landen. Welke beslissing zou de regering van een bepaald land nemen? En is dat land volgens de leerlingen een rechtsstaat?

LEERDOELEN

- De leerlingen leren de algemene principes van een rechtsstaat.
- Leerlingen weten dat het niet vanzelfsprekend is dat ze in een democratische rechtsstaat leven.

DUUR

35–45 minuten

BENODIGD MATERIAAL

- PowerPoint: ga naar www.prodemos.nl/lesmateriaal en vul 'landenspel light' in bij de zoekmachine. Hier vindt u de PowerPoint.
- Per groepje twee werkbladen met opdrachten van verschillende landen. Deze werkbladen vindt u in dit boekje en op www.prodemos.nl/lesmateriaal.

WAT DOET U?

DEEL 1

1. Vertel dat Nederland een *democratie* is. Vraag aan de leerlingen wat dat betekent.
Democratie betekent letterlijk: 'het volk regeert'. In een democratie mag het volk (mee)beslissen over nieuwe wetten. Alle Nederlanders boven de 18 jaar mogen samen de mensen kiezen die namens hen beslissingen nemen voor het land.
2. Vertel dat Nederland behalve een democratie ook een *rechtsstaat* is. In deze les gaan de leerlingen ontdekken wat dat betekent. Open dia 1 van de PowerPoint.
3. DIA 1 (1 klik). Vertel dat er in een rechtsstaat een 'scheiding der machten' is. Om te voorkomen dat één persoon of één groep alle macht in handen heeft en de baas kan spelen over alle anderen, is de macht in Nederland verdeeld over verschillende groepen: één groep maakt plannen voor wat er in het land moet

gebeuren. Een andere groep controleert die plannen en beslist of ze door mogen gaan (we noemen die plannen ook wel *wetten*). Als de plannen (wetten) doorgaan, moet de eerste groep ervoor zorgen dat de plannen *goed uitgevoerd worden*.

De groep die beslist over de plannen, noemen we de **wetgevende macht**.

De groep die de wetten uitvoert, noemen we de **uitvoerende macht**.

Dan is er nog een derde groep, en die zorgt dat mensen die zich niet aan de wet houden, een straf krijgen.

Deze derde groep noemen we de **rechtsprekende macht**.

Stel de volgende vragen:

- Wie zijn in Nederland de mensen die de plannen (wetten) verzinnen en zorgen dat ze goed uitgevoerd worden?
Dat zijn de ministers en staatssecretarissen, samen met hun ambtenaren. Zij zijn de uitvoerende macht.
- Wie zijn de mensen die de plannen controleren en beslissen of ze door mogen gaan?
Dat zijn de mensen in de Eerste en de Tweede Kamer (dus de 'Staten-Generaal', of 'het parlement'). De Eerste en Tweede Kamer zijn dus de wetgevende macht.
- Wie zorgen dat mensen die de wet overtreden een straf krijgen?
Dat zijn de rechters. Zij zijn de rechtsprekende macht.

4. DIA 1 (2 kliks)

Leg uit dat de rechters in Nederland *onafhankelijk* zijn. Dit betekent dat ze niet gecontroleerd worden door de ministers. Ministers mogen zich niet met uitspraken van de rechter bemoeien. Als de minister van Justitie vindt dat iemand een te lage straf heeft gekregen, dan kan hij daar niets tegen doen. Hij mag die straf dan niet zwaarder maken.

Wel kan de minister een voorstel voor een nieuwe wet schrijven, waarin staat dat mensen voortaan zwaarder worden gestraft. De wet gaat alleen door als de Eerste en de Tweede Kamer het een goed plan vinden. De rechter moet dan vanaf dat moment strengere straffen gaan uitdelen, volgens de regels van de nieuwe wet.

5. DIA 1 (3 kliks)

Leg uit dat er in een rechtsstaat grondrechten zijn die voor IEDEREEN gelden.

Vraag: wie kan er een grondrecht noemen?

Tip: verwijst naar de grondrechten die de klas misschien al eerder eens heeft ontdekt met de werkvorm Zoekplaat Grondrechten. Deze is te vinden op:

www.prodemos.nl/lesmateriaal (filter op Grondrechten en Werkblad).

6. DIA 1 (4 kliks)

Een heel belangrijk grondrecht is het eerste artikel van onze grondwet. De kern van dat artikel is dat iedereen voor de wet gelijk is. De hele tekst luidt als volgt: *“Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.”* Vraag een leerling uit te leggen wat dit betekent.

7. DIA 1 (5 kliks)

Leg uit dat dit bescherming biedt voor minderheden. Een grondrecht is bijvoorbeeld godsdienstvrijheid. Als een minderheid in een land een bepaald geloof heeft, dan mogen zij dit geloof aanhangen, ook als de meerderheid van de bevolking dat geloof maar niets vindt. In een democratische rechtsstaat kan een meerderheid dus vaak beslissingen nemen, maar alleen als die beslissingen niet in strijd zijn met de grondrechten van mensen die in de minderheid zijn.

8. DIA 1 (6 kliks)

Iedereen is voor de wet gelijk, en iedereen moet zich aan de wet houden. Dus ook de ministers! En ook de politie, Kamerleden, de koning enzovoorts. Dus als een minister door rood rijdt, krijgt hij gewoon een boete, net als jullie.

DEEL 2: LANDENSPEL

9. Leg uit dat de leerlingen nu weten dat Nederland een *rechtsstaat* is. Vertel dat niet alle landen in de wereld een rechtsstaat zijn. Vertel dat de leerlingen gaan ontdekken welke landen een rechtsstaat zijn en welke niet. Ze mogen daarvoor straks allemaal de regering van een land spelen.

10. DIA 2. Wijs op de kaart de landen aan waarvan de leerlingen straks in groepjes de regering gaan spelen.

Dia 2

11. Verdeel de klas in 6 groepjes. Laat ze bij elkaar zitten en deel aan elk groepje een werkblad uit. Zorg dat ieder groepje een ander land heeft.

12. Laat de leerlingen het werkblad invullen. Welk besluit zou jullie regering nemen? Geef de leerlingen ongeveer 5 minuten de tijd. Loop rond en beantwoord eventuele vragen.

13. Zijn de leerlingen klaar zijn met het eerste werkblad? Deel dan een tweede werkblad uit, van een ander type land. Dus als ze net Nederland, Zwitserland of de Verenigde Staten hebben gehad, krijgen ze in de tweede ronde Rusland, Noord-Korea of Saoedi-Arabië (en andersom). Geef de leerlingen weer 5 minuten de tijd.

14. Bespreek de bevindingen klassikaal (zie het nakijkvel). Geef per groepje 1 leerling het woord over hun eerste werkblad. Zorg dat ze hun antwoord toelichten.

DEEL 3: NABESPREKING

15. Hoe lijkt het leerlingen om te leven in een land dat geen rechtsstaat is? Waarom?